

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op 29 juni a.s. bespreekt uw Commissie Financiën de 14^e voortgangsrapportage Hersteloperatie Toeslagen. Wij, het Onafhankelijk Jongerenpanel Toeslagen uit de regio Rijnmond en Ombudsman Rotterdam-Rijnmond (ORR), vragen om meer aandacht voor het herstel van gedupeerde kinderen en jongeren. Zij zijn, net als hun ouders, slachtoffers van ongekend onrecht. Het héle gezin is slachtoffer. In de voortgangsrapportage lezen wij veel goede dingen over het versnellen en verbeteren van het herstel van de ouders, maar missen wij tempo en urgentie waar het gaat om de vormgeving van het herstel van gedupeerde kinderen en jongeren. Wij leggen u graag onze ideeën voor omtrent het herstel van schade en schulden van deze jongeren.

Schade

Gedupeerde jongeren hebben, net als hun ouders, door het toeslagenschandaal schade geleden. Er zijn jongeren die, net als hun ouders, veel tekort zijn gekomen. Er zijn jongeren die met het gezin dakloos zijn geworden, uit huis zijn geplaatst, hun opleiding niet hebben afgemaakt of een lager niveau hebben gevolgd dan ze aankonden vanwege alle stress in het gezin. Veel jongeren hebben enorme armoede ervaren en hebben hun jeugd door het toeslagenschandaal verloren.

Hun ouders kunnen deze schade die hun kinderen hebben geleden, vergoed krijgen. Zo staat in het Beleidskader immateriële schadevergoeding van de Commissie Werkelijke Schade dat ouders een bedrag van 1500 tot 3000 euro kunnen ontvangen voor de sociale impact van het toeslagenschandaal op een kind, en 3500 tot 5000 euro in geval van uithuisplaatsing.¹ Deze schadevergoeding wordt aan de ouders uitbetaald. Zowel jongeren die nog een goede band met hun ouders hebben als zij die dat niet meer hebben, geven aan dat zij van dit geld niets ontvangen. Terwijl het toch om hun schade gaat.

Gedupeerde jongeren hebben geen zelfstandige toegang tot een effectief rechtsmiddel om gecompenseerd te worden voor de schade die zij hebben geleden. Zo hebben zij geen toegang tot de Commissie Werkelijke Schade.² Wel hebben jongeren de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen het compensatiebedrag dat zij krijgen. Meerdere jongeren hebben dit gedaan. Zij vertellen dat zij na het indienen van bezwaar zijn gebeld door de afdeling bezwaar van de Belastingdienst, waarin hen werd verteld dat bezwaar maken niet de juiste weg is om vergoeding te krijgen voor de geleden schade.

Onze suggestie:

1. Creëer een zelfstandige rechtsingang voor gedupeerde jongeren om hun schade vergoed te krijgen.

We realiseren ons dat een dergelijke rechtsingang nog meer vertraging veroorzaakt voor ouders die al zo lang wachten. Dat vinden we vervelend. Toch zijn wij van mening dat dit praktische bezwaar niet opweegt tegen het principiële punt dat jongeren ook ongekend onrecht is aangedaan. Zij moeten ook de mogelijkheid krijgen om hun schade vergoed te krijgen. Zonder dat dit de soms stroeve relatie tussen ouders en kinderen verder onder druk zet. Het is belangrijk om te streven naar verbinding door jongeren zelfstandig toegang te geven tot deze rechtsingang.

Schulden

Een deel van de gedupeerde jongeren heeft schulden gemaakt om hun gezin te helpen overleven. Zo zijn er jongeren die maximaal hebben geleend bij DUO om boodschappen te kunnen doen of te helpen met het afbetalen van schulden bij de Belastingdienst. Er zijn jongeren die spullen op afbetaling hebben gekocht om thuis te ondersteunen, maar geen geld hadden om dit af te betalen. Jongeren krijgen boetes omdat ze de zorgtoeslag wel hebben ontvangen om hun gezin te helpen,

maar de premie niet konden betalen vanwege een gebrek aan financiële middelen. Een deel van de jongeren heeft studieschulden, maar kon hun opleiding niet voltooien vanwege de problemen rondom het toeslagenschandaal.

Ouders worden geholpen met hun schulden. Publieke schulden worden kwijtgescholden en private schulden worden door de overheid afbetaald. Ouders krijgen een pauzeknop en de compensatie die zij ontvangen is 'veilig geld'. Schuldeisers kunnen hier niet aan komen. Voor gedupeerde jongeren geldt echter niet hetzelfde. Hun schulden worden niet weggestreept en er is geen pauzeknop of veilig geld. Jongeren begrijpen dit verschil niet. Ze vragen zich af waarom hun ouders wel hulp krijgen en zij niet, terwijl ze allemaal in dezelfde situatie zitten. Ook ouders vinden dit moeilijk. Ze geven aan dat hun eigen herstel uitblijft zolang hun kinderen niet worden geholpen.

Gedupeerde jongeren worden door de Belastingdienst voor hulp op vijf leefterreinen naar hun gemeente doorverwezen: wonen, financiën, zorg, opleiding/werk en gezin. Een deel van hen loopt daar vast vanwege onder meer schaarste in woningen, personeelstekort bij de hulpteams en wachttijden in de GGZ. Voor hun financiële problemen wordt hen hulp aangeboden via het reguliere schuldhulpverleningsaanbod.

In december 2022 is in de Tweede Kamer de motie Kat aangenomen.³ Uw Kamer vraagt de regering om in overleg met gemeenten een schuldhulpverleningsaanbod te ontwikkelen speciaal voor gedupeerde jongeren en vraagt om gebruik te maken van saneringskredieten en bewezen effectieve aanpakken. Wij zien uit naar dat aanbod en doen de volgende suggesties.

Onze suggesties:

2. Help gedupeerde jongeren van hun schulden af. Los die schulden af waarvan aannemelijk is dat die door het toeslagenschandaal zijn ontstaan. Pas de zware bewijslast niet toe.
3. Geef gemeenten de mogelijkheid om schulden met SPUK gelden af te lossen, als dat in een individueel geval nodig is. We hebben signalen ontvangen dat sommige gemeenten dit al doen.
4. Las een pauzeknop in en zorg dat de compensatie van jongeren beschermd is tegen schuldeisers. Net als hun ouders. Doe dat snel, omdat de compensatie aan de meeste jongeren al is uitbetaald.
5. Stel financiële hulp voor jongeren beschikbaar via een voorziening die (bewezen effectief) op deze jongeren is toegespitst. Vraag hen geen tegenprestatie, maar werk samen om hun toekomst op de rit te krijgen. Bijvoorbeeld door hen te helpen hun opleiding af te maken of werk te vinden.
6. Besteedt veel meer aandacht aan financiële opvoeding, vanaf zo vroeg mogelijke leeftijd. Een deel van de jongeren kan door het toeslagenschandaal heel goed met geld omgaan. Een ander deel kan dat juist helemaal niet. Inventariseer de behoeften van gedupeerde jongeren en biedt hen passende financiële voorlichting aan. Een deel van hen heeft juist behoefte aan langdurige ondersteuning en wenst niet alleen kortstondige hulp.⁴

7. Help jongeren bij het succesvol afronden van hun studie. Wees flexibel wat betreft financiële ondersteuning met betrekking tot school- of collegegeld en studiekosten.

Tot slot

Gedupeerde jongeren vertellen ons dat zij geen toeslagen aanvragen, terwijl zij er wel recht op hebben. Denk bijvoorbeeld aan de zorg- en huurtoeslag. Ze hebben weinig vertrouwen meer in de overheid en zijn bang dat ze op enig moment toch moeten terugbetalen. Ze willen er alles aan doen om niet in dezelfde situatie als hun ouders terecht te komen. Dit betekent dat de financiële lasten die deze jongeren dragen onnodig hoog zijn. Het blijft voor hen moeilijk om te ontsnappen aan financiële krapte.

Daarnaast vragen gedupeerde jongeren om duidelijke informatie over het toeslagenschandaal die gemakkelijk en toegankelijk is, zonder dat ze per se met instanties hoeven te bellen. Ze vragen ook om eenvoudige manieren om bijvoorbeeld hulp aan te vragen en kosten te declareren. Jongeren ervaren dat ze zo meer de regie in eigen hand kunnen houden, wat bijdraagt aan hun herstel.

Onze suggestie:

8. Schaf het toeslagenstelsel af! Zorg op een andere, eenvoudige en betrouwbare manier voor de bestaanszekerheid van jongeren. Geef hen automatisch de benodigde ondersteuning (zonder dat ze hiervoor naar een loket moeten) met de garantie dat ze het niet hoeven terug te betalen. De overheid beschikt over de noodzakelijke informatie om dit automatisch toe te kennen.
9. Ontwikkel samen met jongeren een app die voorziet in hun informatiebehoefte en ook gebruikt kan worden om bijvoorbeeld hulp aan te vragen.

Uiteraard staan wij klaar om met u in gesprek te gaan en eventuele vragen te beantwoorden.

Hartelijke groet,

Stans Goudsmit en Celine, Sanna, Lutchianno, Stephanie, Shane, Sheray en Demario,
namens Onafhankelijk Jongerenpanel Toeslagen

 Stans Goudsmit (kinderombudsvrouw ORR)
06 39692394
Afdeling communicatie ORR
06 21680166

 stans.goudsmit@orr.nl
communicatie@orr.nl
jongerenpaneltoeslagen@outlook.com

